

2.13 Mezi stylem uměleckým a publicistickým

2.13.1 Fejeton

Schválně hádejte

Při novinářském rozhovoru se mi nikdy nestalo, že na vznešenou otázku ohledně místa narození by opáčil dotyčný: „Schválně hádejte!“

Přitom by to mohlo být hádání velezajímavé. Podle barvy vlasů bych třeba mohl usuzovat na Světlou nad Sázavou, na Černošice, na Rusovice nebo na Plešivec. Nebo podle toho, jaké maso baští dotázaný rád, bych mohl vyslovovat domněnku o rodišti v obci Hovězí, Telecí, Vepřová, Zaječí nebo Zubří.

(Rudolf Křestán, Co láká poškoláka)

ÚKOLY

1. Vyhleďte na mapě místa, o kterých se píše v ukázce.
2. Proč může být hádání zajímavé?

Piksla

Ze všech výtvarných děl, která jsem kdy spatřil, ovlivnila můj život nejvíce piksla, která stávala u nás doma ve špajzu.

Pocházela z doby, kdy jsem ještě nebyl na světě a kdy můj otec prodával kávu od firmy Julius Meinl. Musela to být káva dobrá, protože ta velká piksla po ní pořád ještě voněla, i když maminka do ní dávala úplně jiné věci, například před Vánoci vanilkové rohlíčky, které pak o Štědrém večeru voněly na stole jako kávové.

Na té piksle byl namalovaný černoušek, který držel v ruce pikslu, na které byl namalovaný černoušek, který držel v ruce pikslu, na které byl namalovaný černoušek, který držel v ruce pikslu, na které byl namalovaný černoušek...

Čtyři zmenšující se černoušci byli zřetelní, ten čtvrtý držel v ruce pikslu, na níž byl už jen černoušek nezřetelný, nicméně jsem jako chlapec byl pevně přesvědčen, že i ten pátý má v ruce zase pikslu, na které je určitě namalovaný šestý. A tak dále. Když jsem byl sám doma, chodil jsem se na tu krabici do špajzu dívat jako na zjevení. Rozněcovala moji fantazii a vzrušovala mě nekonečnou následností obrazu.

(Rudolf Křestán, Co láká poškoláka)

ÚKOLY

1. Vyhleďte ve Slovníku spisovné češtiny slovo *piksla*.
2. Vypište z ukázky slova slangová.

Gag

Trávil jsem příjemnou dovolenou v Mariánských Lázních, kde zrovna také pobýval M. Horníček, který mne svého času obdaroval doslovem k první knížce fejetonů.

Seděli jsme v jednom místním bistru a povídali jsme si. Tedy, povídali – já spíš naslouchal, neboť bylo čemu. Řeč se jaksí přirozeně stočila k humoru a k rozličným gagům.

Gag, jak známo, je komický nápad, vyskytující se nejčastěji ve filmových groteskách. Je to právě gag, který činí naši bránci zcela bezbrannou. Člověk se chechtá a žasne, žasne a chechtá se, chechtá se a žasne...

(Rudolf Křestán, Co láká poškoláka)

ÚKOLY

1. Znáte některé filmové gagy?
2. Které komiky znáte? Napište jejich jména a národnost.

2.13.2 Esej

Divadlo světa

Myslíte-li, že našemu jazyku chybí buď ta bohatost, nebo ten lesk, aby bylo možno kterékoli věci vystihnouti řečí, zřejmě se mýlíte! Nikde není nic tak nesnadného, co bychom nemohli srozumitelně a výstižně vyjádřiti naším jazykem, jen kdyby k tomu přistoupila příčinnivost a práce. Dosud nepochopil vznešenost našeho jazyka ten, kdo jej považuje za málo bohatý nebo málo půvabný. Ne na něm, na mou věru, nýbrž na Vás je vina, kteří nevšedně zanedbáváte jeho pěstování!

(J. A. Komenský, Divadlo světa)

ÚKOL

Pokuste se o vlastní eseje.

2.14 Práce s informacemi

2.14.1 Teze

Teze patří k základním formám zpracování textu, a to k účelům odborným. Vystihují ve zhuštěných formulacích hlavní myšlenky. Nemusí, na rozdíl od osnovy, vystihnout i stavbu textu.

Řečnický projev

Fáze přípravy nápad, invence, shromažďování materiálu
 uspořádání materiálu
 jazyková formulace, stylistická výstavba
 učení se projevu nazpaměť,
 jeho uskutečnění